

Asia: VN/15071/2022

Lausuntopyyntö ehdotuksesta lääketaksasta annetun valtioneuvoston asetuksen ja apteekkiverolain muuttamisesta, jotka ovat osa hallituksen esitystä lääkehuollon kustannustehokkuuden parantamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö

STM060:00/2022 ja VN/15071/2022

Lausunto ehdotuksesta lääketaksasta annetun valtioneuvoston asetuksen ja apteekkiverolain muuttamiseksi

STM on työstänyt eteenpäin ehdotusta hallituksen esitykseksi lääkehuollon kustannustehokkuuden parantamista koskevaksi lainsäädännöksi, joka perustuu Pääministeri Marinin hallitusohjelmaan vuodelta 2019. Nyt käynnissä oleva erittäin nopealla aikataululla oleva lausuntokierros liittyy ehdotukseen lääketaksan (vuodelta 2013) ja apteekkiverolain muuttamiseksi. Tavoitteena on edelleen mittavat 39,3 miljoonan euron säästöt apteekeilta.

Nyt tehdyssä ehdotuksessa on pyritty ratkomaan kalliiden lääkkeiden ongelmaa, mutta ehdotus ei edelleenkään tarkastele apteekkien lakisääteisiä perustehtäviä ja niiden rahoittamista kokonaisvaltaisesti. Insenttiivit eivät tue apteekkien toiminnan kehittämistä osana sote-palvelujärjestelmää ja terveyspolitiikkaa, kuten pitkäjänteisenä tavoitteena on ollut lääkeasioiden tiekartassa ja sen implementoinnissa lääkeasioiden uudistuksessa ([www.stm.fi/laakeasioiden uudistus](http://www.stm.fi/laakeasioiden_uudistus)).

Kuten useat tahot (mm. Helsingin yliopisto) toivat esille lausunnoissaan aikaisemmalla lausuntokierroksella elokuussa, tehtyjä säästöehdotuksia ei voi kannattaa tässä vaiheessa lääkeasioiden kokonaisvaltaisten uudistusten valmistelua STM:ssä osana sote-palvelujärjestelmä uudistusta. Nyt ehdotetuilla leikkauksilla on niin suuret vaikutukset apteekkien toimintaan, että säästöt vaarantavat vuosikymmenten aikana rakennetun apteekkijärjestelmän infrastruktuurin, jonka lähtökohtana on ollut toimiminen näyttöön perustuvasti rationaalista lääkehoitoa edistäen. Apteekit pakotettaisiin yhä enemmän suuntaamaan toimintaansa muiden kauppatavaroiden kuin lääkkeiden myyntiin riittävien katteiden saamiseksi talouden turvaamiseksi. Tällöin apteekkien mahdollisuudet vaikuttaa lääkkeiden turvalliseen ja rationaaliseen käyttöön kaventuisivat entisestään ja sote-järjestelmä menettäisi merkittävän olemassa olevan toimijan/resurssin, jolla on kattava kosketuspinta väestöön, erityisesti siihen väestöosaan, jolla on akuutteja ja/tai kroonisia terveysongelmia.

Apteekkien ammatillisen terveystalouden tukevan toiminnan ja infrastruktuurin alasajo ja samalla vahvempi uudelleen suuntaaminen kaupallisesti tulisi lisäämään lääkemyyntiä, myös sairausvakuutuksesta korvattavien lääkkeiden myyntiä ja käyttöä. Samalla lisääntyisivät lääkkeiden aiheuttamat riskit ja haitat, koska turvallisuussuojauksia ja ennakoivaa riskienhallintaan puretaan. Tästä lopputulemana todennäköisesti on kasvavat lääkekustannukset, jolloin nyt ehdotettu säästö menetetään toisaalla. Menetys koskisi julkisia lääkemenoja ja yksityisten lääkkeisiin käyttämää rahamäärää (lisämyynti ja suosittelu ym. kaupalliset keinot tulisivat laajamittaiseen käyttöön, nykyisin apteekissa pitäytytty näyttöön perustuvaan lääkkeiden myyntiin, joka linjassa muun terveydenhuollon toimintaperiaatteiden kanssa).

Pahiten apteekkien lähipalvelujen alasajo tulisi vaikuttamaan pienituloisiin eläkeläisiin ja muihin paljon sairastaviin ja lääkkeitä tarvitseviin: heiltä katoaisi ainoa lähipalvelupiste, josta saa tukea terveysongelmissa ilman ajanvarausta ja maksamatta neuvonnasta. Kelan tutkimusten mukaan nämä väestöosat käyttävät suurimman osan lääkkeistä ja muodostavat suurimman osan julkisesta lääkelaskusta, joten heidän lääkekäyttönsä rationaalisuuteen tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

Säästöjen toteutuminen ehdotetussa muodossa tulisi vaikuttamaan mm. sivuapteekkien toimintaan ja sivuapteekit toimivat useimmiten sellaisilla alueilla, joilla ei ole kannattavaa pitää itsenäistä apteekkia.

Esitetyt insentiivit ovat edelleen ristiriidassa apteekkien lakisääteisten tehtävien toteuttamisen kanssa. Ei voida olettaa, että apteekkeja ajetaan hakemaan toimeentulonsa kosmetiikkaa ja muita kauppatavaroita myymällä, jotta ne voivat toteuttaa perustehtävänsä. Siksi tulisi käynnistää apteekkitalouden kokonaisuudistus suhteessa apteekkien tehtäviin sote-palvelujärjestelmässä. STM:ssä käynnissä olevan lääkeasioiden uudistuksen lähtökohtana on terveystaloudelliset tavoitteet, joiden tulisi myös näkyä lääkelain muutosesityksissä ja apteekkitaloutta koskevissa muutoksissa.

Olemme tutkineet pitkäjänteisesti apteekkien toimintaa osana sote-palveluja Suomessa ja kansainvälisesti ja toimitamme mielellään lisää tutkimustietoa tässä esitettyjen argumenttien tueksi.

Kunnioitavasti

Marja Airaksinen

Professori, ryhmän johtaja

Kliinisen farmasian ryhmä

Farmakologian ja lääkehoidon osasto

Farmasian tiedekunta

Helsingin yliopisto

Marja Airaksinen

Kliinisen farmasian ryhmä, farmasian tiedekunta, Helsingin yliopisto